ГАЗЕТА АСОЦІАЦІЇ ФЕРМЕРІВ ТА ПРИВАТНИХ ЗЕМЛЕВЛАСНИКІВ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ФЕРМЕР ПРИДНІПРОВ'Я

4 серпня 2021 року ● № 18 (178)

Уже здійснено майже 1800 земельних угод

\Станом на 23 липня в Україні вже здійснено 1 757 земельних операцій у рамках чинного ринку землі.
Лідерами за здійсненням земельних операцій залишаються Київщина (295), Полтавщина (237) та Вінниччина (157). Аутсайдером залишається Миколаївщина — в області укладено лише 10 угод.
Площа земель, щодо яких зареєстровані правочини, становить 2 763,33 га.
За площами землі, щодо яких зафіксовано правочини, продовжують лідирувати:Полтавська обл. — 515,9 га;Харківська обл. — 331,4 га; Вінницька обл. — 242,9 га.
Нагадаємо, що згідно з операціями купівлі продажу с/г землі за 12-18 липня, середня ціна ділянок, які знаходяться у власності/оренді, наразі становить 27 534 грн за га.

Погода у серпні

серпень в Україні буде спекотним, але не сухим. Середня температура в останній місяць літа буде вищою, ніж зазвичай, а кількість опадів – традиційною.
Середня температура повітря вдень становитиме +18...+22 градуси. у південних, південно-східних областях та в Криму місцями 23 – 24 градуси, на високогір'ї Карпат +13.
Найспекотніше буде на Сході та Півдні. Абсолютний максимум температури повітря сягатиме +35...+39. Його спостерігатимуть у південних, східних, більшості центральних, Тернопільській та Чернігівській областях. Місцями прогнозують і +40 – 42.
Абсолютний мінімум температури повітря сягатиме 0 – +7. Тоді як на

Прогноз

півдні місцями буде +8...13.
Опади у серпні
Середня місячна кількість опадів складатиме 30 – 69 міліметрів. Дещо менше у Херсонській області та західних районах Криму – місцями 24 – 28 міліметрів. На Прикарпатті, Закарпатті та горах Криму традиційно більше – 70 – 97 міліметрів.
У гірських районах Закарпатської, Івано-Франківської та Чернівецької областей місцями 104 – 120 міліметрів. Втім, в Укргідрометцентрі зазначають: це у межах кліматичної норми.
Перепадів «злива – спека – злива» не прогнозують
Як розповів синоптик Леонід Горбань, погода у серпні в Україні буде стабільнішою, ніж у липні. На початку серпня зберігатиметься температура у понад +30, а згодом повільно падатиме до +26...+22.

У Болтишці група бандитів катувала і задушила фермера

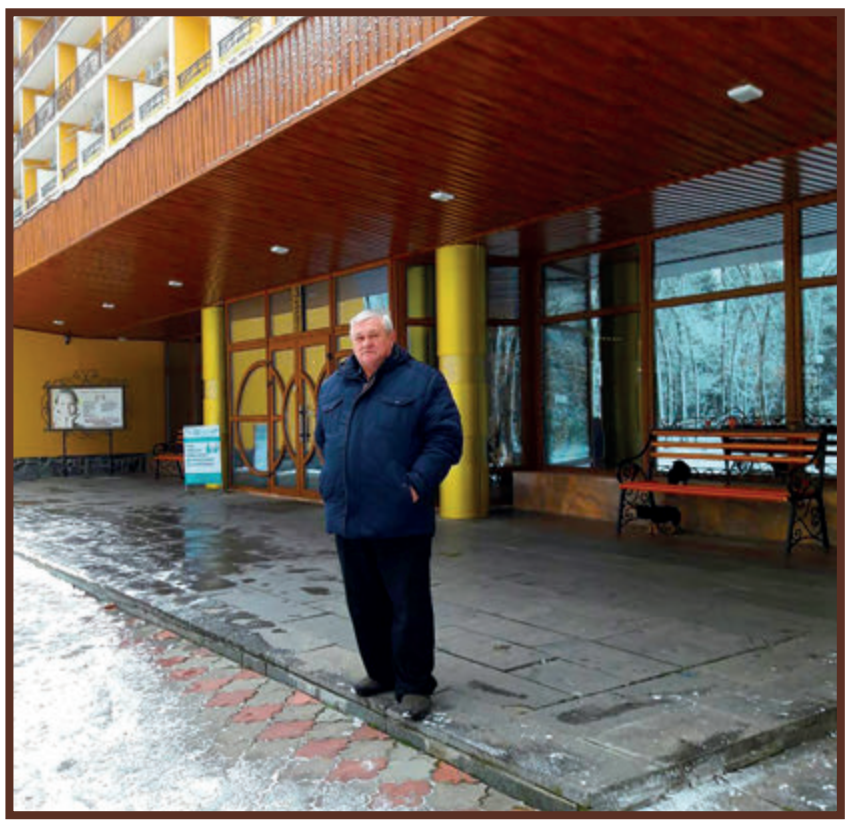

У ніч на 26 липня у Болтишці Криничанського району сталося жахливе вбивство. Близько третьої ночі п'ятеро невідомих у балаклавах через відчинене вікно залізли до оселі фермера Володимира Євгеновича Ражди, 1954 р. н., зв'язали і почали душити удавкою,. Давили лицем у подушку, викрикуючи «де гроші?». Двоє кинулися до дружини фермера, інваліда праці після інсульту, і також накинули удавку. Катування фермера-ветерана і пограбування будинку тривали біля години, був відкритий сейф. Оселю бандити покинули миттєво, як і з'явилися.

Після цього дружина змогла повідомити про трагедію родину сина Олександра Володимировича, що живе неподалік, викликала «швидку допомогу» та поліцію. На жаль, медикам не вдалося врятувати Володимира Євгеновича — він помер до їхнього приїзду, причина «асфікція внаслідок задушення».

Родина, односельці і вся фермерська спільнота Придніпров'я глибоко сумують з приводу вбивства члена Ради Асоціації фермерів Криничанського району, депутата місцевої ради Володимира Ражди. Він був добрим чоловіком і батьком двох дітей, сумлінно трудився головним інженером колгоспу, в експертно-технічному відділі «Південмашу», у фермерському господарстві. Земляки шанували Володимира Євгеновича за людяність, готовність прийти на допомогу, піклування про спортивний розвиток молоді.

Правоохоронці розслідують розбійний напад та вбивство фермера-ветерана, інформації про підозрюваних у скоєному поки що немає..

Григорій ДАВИДЕНКО.

Посеред літа розпочався рік національної біди

А для «чорних нотаріусів» – золотий період

СЕРЙОЗНІ АНАЛІТИКИ скрупульозно проаналізували економічно-правову ситуацію в країні і зробили висновок, що держава відкрила ринок землі, не викоренивши небезпечний для суспільства досвід: 40 відсотків операцій на неофіційному ринку землі проводилися за нелегальними або напівлегальними схемами. І тепер переламати ситуацію на користь легального земельного ринку, від якого чесно й прозоро надходитимуть податки до державної скарбниці, буде надто складно, як і викорінити земельне рейдерство. Головна причина: державні інституції набагато гірше підготувалися до запровадження прозорого ринку землі, ніж численні християнопродавці й шулери державного рівня, які набули й великого досвіду створення й ефективного використання різнопланових корупційних і казнокрадних схем.

У рік національної земельної біди зажерливе благо одержали «чорні» і «білі» нотаріуси, котрі й раніше непогано жирували, бо без них не відбувалися нелегальні і напівлегальні операції на «чорному» ринку землі, в тому числі й рейдерські захоплення, тепер теж без них не обійтися при проведенні «тіньових» операцій на узаконеному земельному ринку. Для нотаріусів відкопали нову «золоту жилу» збагачення. Тому й пропоную народним обранцям парламенту прийняти поправки до існуючого кримінального законодавства, якими посилити відповідальність нотаріусів за «чорний нотаріат» на земельному ринку – до 15 років позбавлення волі. І щоб ці поправки виконувалися, а не були лише на папері. Як ото передбачене покарання у вигляді позбавлення волі на строк до 12 років з конфіскацією майна, якщо нотаріус «нашахраїть» на один мільйон 350 тисяч гривень і більше.

Для приватних нотаріусів існує проста схема «нашахраювання», коли вони брешуть клієнтам, що крім плати за послуги, їм, мовляв, треба платити й державне мито, яке платить державний нотаріус. Хоч згідно з Указом Президента Володимира Зеленського від 20 червня 2019 року вартість надання нотаріальних послуг приватним нотаріусом визначається лише за домовленістю. Але брехня про сплату державного мита й досі є в роботі деяких приватних нотаріусів, і ніякої відповідальності за це не несуть – не пам'ятаю інформації про вирок цим шахраям. Стосовно ж «чорного нотаріату» на ринку землі – кожна така злочинна операція повинна розцінюватися як зрада національних інтересів, зрада наступних поколінь. Адже державною владою нотаріусам делеговане право, що дозволяє наділяти документи, які вони складають, доказовою та виконавчою силою, забезпечувати їхнє надійне збереження. Ці посадові особи повинні сприяти сталому економічному розвитку та суспільному миру, повинні бути неупередженими у своїй діяльності. Не даремно ж нотаріальна професія у всіх демократичних країнах світу керується високим етичним змістом, оскільки завдання нотаріальної діяльності полягає у забезпеченні правової безпеки і достовірності, які є основоположними для суспільства.

На жаль, в Україні шість із половиною тисяч нотаріусів працюють в умовах безкарності для злочинців державного рівня, і тих багатіїв, з яких можна добре «витрусити». Неважко уявити, що робитиметься на земельному базарі у неправовій, найбільш корумпованій державі! У заголовку цієї публікації я назвав це національною бідою, але й це, мабуть, ще м'яко сказано. Вже проривається на світло інформація про створення рейдерських груп, масово реєструються колекторські фірми, змінюють свою сферу діяльності команди тітушок. Боюся, що й кров людська проллється, як лилася зажди, коли чорні руки й біснуваті мізки затівали дикі земельні переділи й грабежі. А завершувалося все те голодоморами. Земля любить спокій і самовіддану та розумну працю – історія й досвід справді демократичних, народних країн це підтверджують.

Державні ідіоти – для дебілів з народу

Недавно прочитав доленосну «радість» від народного слуги для своїх народних «панів»: «Європейська вартість української землі настане через 5-7 років». У нормальній країні такого державника-політика назвали б повним ідіотом, а в Україні він наближений до президента Володимира Зеленського. І що пророчить українському народу з найнижчими в Європі зарплатами й пенсіями, коли мільйони українців неспроможні заплатити європейські ціни за комуналку, електроенергію й газ? У селян немає грошей купувати землю за існуючими, найнижчими в Європі цінами. Хто її скупить на дикому базарі – самі здогадайтеся. І не тільки великі агрохолдинги з іноземним капіталом шикуються в чергу, «зелена» влада широко відкрила двері перед банками, незалежно від походження їхнього капіталу. Недавно прочитав іншу «доленосну» для українського суспільства інформацію: «Відома інвестиційна компанія запустила платформу для придбання та продажу землі». З додаткових джерел відомо, що ця компанія «обросла» добре підготовленими нотаріусами, адвокатами, фаховими охоронцями, рейдерськими групами. Чи багато українських споконвічних хліборобів виграють у неї торги на земельній товкучці? Тож доречним буде чергове риторичне запитання: хто торгуватиме дорогою землею на земельному ринку України через 5-7 років, і хто купуватиме «золоту» землю?

У всьому демократичному світі не знайдете другої такої держави, як наша, що дурить свій народ ростом добробуту за рахунок розпродажу головного національного багатства – землі з її надрами. Причому на земельному базарі не держава і не народ, якому за Конституцією належить земля з надрами, будуть купувати-продавати землю, а заздалегідь кимось визначені особи й компанії – саме вони й озолотяться на тих торгах. І поруч із промисловим олігархатом стане узаконений земельний, більш зажерливий олігархат, передусім іноземний.

Продажна злочинна дикість українського земельного базару відмінна від земельних ринків інших країн світу в тому, що там землю розглядають як головну годувальницю для всього народу завдяки успішній роботі на ній, а в Україні землю виставили на політичну панель і для збагачення так званої еліти – державної, політичної й бізнесової. Останні роки показали, як несамовито швидко збагачуються й владні прихвосні. «Кто был ничем, тот станет всем», – століття тому раділи червоні більшовики, тепер радіють вишиванкові їхні послідовники. І ті, і ці заслужили казковий добробут служінням не народу, а своїм вітчизняним і зарубіжним хазяям, для яких і владу виборювали в 1917-му, 2004-му і 2014-му, кривавому. Тепер покірно, «овечою отарою» й до національної біди човгають.

Безліч разів обманутому народу як бальзам на серце прогноз уряду: «Після відкриття ринку землі в економіку України буде залучено додатково 50 мільярдів доларів інвестицій та відбудеться зростання ВВП на два відсотки, зросте рівень життя людей, їхня купівельна спроможність».

На чому ґрунтується цей прогноз нового «комунізму»? На яких дебілів розрахована нова брехня? Про які інвестиції йдеться? На скупку землі по 100 гектарів на підставних осіб? У цивілізованих країнах мільярди інвестуються в розвиток аграрної галузі на орендованих землях, і держава дотує. Вкотре наголошую, що наше господарство щороку інвестує понад триста мільйонів власних гривень у розвиток виробництва на орендованій землі та добивається високих економічних результатів, значну частину яких витрачаємо на розвиток соціалки. А помахом якої чарівної палички кинуться піднімати ВВП нові стогектарні землевласники? Такі, й навіть з більшим банком приватної землі, вже є в Україні. І як вони піднімають ВВП, скільки робочих місць створили, як нарощують поповнення бюджету?

Цією цинічною брехнею роками «підгодовували» українське суспільство, щоб не опиралося «майданно» дерибану землі. Настирливо втовкмачували у простолюдні голови «золоте» щастя: «Народ має право купувати та продавати земельні наділи аграрного призначення». Згоден! Але що стоїть за цим народним «щастям»? Чи не те, що стояло за революційним лозунгом: «Земля – селянам!»?

У незалежній Україні землевласниками та землекористувачами стали 25 мільйонів громадян, власниками земельних паїв – 7 мільйонів. Як розвилося аграрне виробництво за роки незалежності? Мабуть, правильніше буде поставити риторичне питання: скільки сіл вмерло, на скільки мільйонів селян поменшало і як зросли ціни на сільськогосподарську продукцію? Картоплю, іншу городину, фрукти та ягоди, молочку імпортуємо, бо за «бугром» все дешевше, ніж у нас? Тільки ідіот може стверджувати, що нові власники землі з іноземним капіталом кинуться виробляти для українців дешеву продукцію. У їхніх країнах усе це регулює й дотує держава, в тому числі й ринки збуту. Стосовно аграрного бізнесу для них головне – не ціна на землю, а її віддача для формування продовольчої безпеки для свого народу.

У Нідерландах, скажімо, існує ринок землі, але щастя людей не в тому, що «кожен має право купувати й продавати землю», а у високій аграрній економіці на благо народу. Там гектар головної годувальниці коштує 60 тисяч доларів (в Україні від 1,5 до 3 тисяч). На перший погляд, українці (небідні) мають більшу можливість купити землю, але в Нідерландах головне – забезпечити продукцією харчування, передусім тваринницькою, своє населення, й утримувати світове лідерство з продажу її за кордон, від цього й добробут та купівельна спроможність нідерландців така, що куди до них українцям з урядовим прогнозом щастя за рахунок майбутнього зростання ціни на землю.

А скільки ренти від оренди державної землі одержує «колоніальна» Австралія, яка й досі формально перебуває під «протекторатом» Британського королівства! Одначе самостійно розвиває передову аграрну й промислову економіку, яка забезпечує один із найвищих у світі рівнів життя людей – українцям таке щастя навіть не прогнозують.

Продажним ініціаторам розпродажу землі по-холуйськи підспівує й молода челядь. Якось прочитав «державницькі» думки від Дмитра Мичуріна, голови Української асоціації молодих фермерів, який на фоні зернового комбайна «Нива» глибоко мислив, для кого вигідний ринок землі: «Виграють пересічні селяни, які з діда-прадіда живуть в Україні та працюють на землі».

З якої планети прилетів до нас цей «молодий фермер»? Може, то він з братами і сестрами створює «платформи для придбання та продажу землі»? Щоб продовжити й розширити хліборобську працю дідів-прадідів? Але у нових платформ інше завдання: скуповувати дешеву землю, щоб потім продати її за європейськими цінами. Для проміжного додаткового заробітку – якісь врожаї вирощуватимуть. Запроваджувати ж світові технології, високопродуктивні виробничо-фінансові моделі ніколи не будуть нові власники земель, які придбали українські родючі гектари для перепродажу, коли ціна на них зросте.

Таке ставлення до землі буде і в банкірів, бо забрану заставну землю за непогашені кредити їм доведеться продати після двох років використання. І навряд чи хто наважиться інвестувати свої капітали в розвиток аграрного виробництва на такій землі.

Новостворені, навіть толкові й працьовиті фермери не розкрутяться за рік-другий за позичені й власні невеликі гроші, бо для них не створені сервісні служби, переробні підприємства, не розвинута інфраструктура, відсутній правовий захист від рейдерів та інших загарбників. Відсутній належний ринок збуту продукції вдома і за кордоном.

Представник молодих фермерів поверхово й нефахово демонструє свої знання, як зростання ціни на землю автоматично підвищить орендну плату землі, відтак піднімає собівартість продукції, знижуючи її конкурентоздатність. Це – задача для школяра. Хлібороб же з діда-прадіда, який дружить із досвідом кращих ринкових аграрників, працює з цілою низкою факторів і способів у найважливішому економічному питанні – зниженні собівартості продукції. У нашому господарстві ми не чекали підвищення ціни на землю, але ще чотири роки тому з нашої ініціативи подвоїли орендну плату за земельні паї до 18 відсотків, у цьому році доведемо до 20 відсотків, але це майже не вплинуло на конкурентоздатність нашої продукції, і собівартість, скажімо, тонни кукурудзи найнижча порівняно з цим показником більшості країн Європи, де існує й державна дотація.

В Україні негласно узаконені інші статті витрат, у тому числі й у аграрному бізнесі: на владних «доярів», на «чорних» нотаріусів, суддів, прокурорів та інших правоохоронців, на величезну низку державних наглядачів, технічних експертів, представників газових і електромережевих монополістів, водних і лісових «заробітчан»… А от навести правовий і економічний лад у багатющій державі нікому – як колишнім, так і теперішнім державним керманичам вигідніше працювати в економічному й правовому бардаку. Це вже не приховано демонструє і «молода надія нації». Видно, їхнє «важке» дитинство триває. І напутні слова не забуваються: «Кому вона потрібна – така дитина, вустами якої глаголить істина» (Леонід Глібов). Тож нічого й дивуватися, чому молодий Володимир Зеленський нічим не відрізняється від старших за віком попередників. Бо батьки в них хоч і різні, але і вони, і їхні тепер уже дорослі діти-державники, виховані й працюють у суспільстві, яке дуже вже полюбляє упиватися політичною брехнею, наступати на «національні граблі» і сподіватися на сторонню допомогу. Пора б і за власний розум узятися – національна біда вже коло носа.

Леонід ЯКОВИШИН, Герой України, генеральний директор ТОВ «Земля і воля», публіцист.

Чернігівська область.

Рейдерство земель ФГ «Самара» триває більше 10 років!

Григорій ДАВИДЕНКО

Велелюдний протест членів Асоціації фермерів та приватних землевласників Дніпропетровщини у центрі Новомосковська 30 березня ц. р., підсилений побратимами з Полтавської, Харківської, Донецької та Запорізької областей, чимало хто з його учасників залишав зі сподіванням. Як на світанку, запалала надія, що буде новий день і новомосковсько-дніпровські суди і влада щось почнуть робити, аби зупинити цинічний «віджим» земель фермерського господарства «Самара» Новомосковського району. І що дадуть врешті-решт можливість Олексію Саєнку, сину легендарного зачинателя фермерського руху України Михайла Саєнка і сьогоднішньому голові «Самари», спокійно працювати.

Ще три десятиліття тому, а саме 18 квітня 1991 року, рішення виконавчого комітету Новомосковської районної ради народних депутатів «Про реєстрацію фермерського господарства Саєнка Михайла Михайловича» набрало законної сили. А трохи згодом – рішення про надання 34, 3 та 18, 6 га землі у постійне користування ФГ. Домогтися не баченого на ті часи вердикту влади, за п'ять місяців до відновлення Незалежності України (!), було вкрай непросто. Хоча в Києві у Верховній Раді і працювали 140 депутатів «Народної Ради», на місцях усталену колгоспну систему господарювання на землі не поспішали змінювати на щось нове чи повертати добре старе. Фермерство М. Саєнка стало завершенням його багаторічної боротьби за відновлення права українських селян на вільну працю на рідній землі.

Основне - повернути господаря землі-годувальниці

Солдат Другої світової Михайло Саєнко, очоливши у 1972 році Новомосковський радгосп-технікум, став там генератором змін на краще. Більше двадцяти п'яти років він очолював колектив викладачів закладу, де успішність навчання кожного студента визначали не лише теоретичними знаннями, а й практичними навичками. На фермах і полях майбутні агрономи, зоотехніки, ветфельдшери працювали в тісній сув'язі із відомими виробничниками новомосковського краю, натхненно вчилися премудрощам професії. Цей трудовий гарт дав їм можливість після навчання швидше адаптуватися на нових місцях роботи.

Разом із цим М. Саєнко не втомлювався повторювати партійно-господарським працівникам: колективізація 1930-х років в Україні і поза нею була катастрофічною за наслідками для червоної імперії!! Бо люди на усуспільненій землі перестали бути зацікавленими в результатах праці, у них забрали мотивацію напружено трудитися! І тому, щоб не повернулася примара безхліб'я і голоду, від яких у 1980-х рятували рекордні закордонні закупівлі зерна, слід якнайшвидше повернути селянам землю, худобу і засоби виробництва. На цьому ж у своїй знаменитій статті «Шлях до хаосу» наполягав і відомий письменник, теж фронтовик Микола Руденко. Комуністичний режим за нищівну критику тоталітарного режиму, за те, що за два десятиліття до події передбачив крах «союзу непорушного», кинув його на багато років за грати. Духовному побратиму Михайлу Саєнку пощастило більше: він залишився на волі і не був звільнений з технікуму, де студенти за самовідданість, вимогливість і справедливість звали його Батьком... Та все ж різних «гуль» на нелегкому шляху першопрохідця, як стверджують рідні, Михайлу Михайловичу довелося отримати чимало.

Атаку на «Самару» розпочала прокуратура

Михайло Саєнко із родиною майже два десятки літ відпрацював на фермерській ріллі. А після його відходу за вічну межу в березні 2009-го, на «Самару» почався різного роду тиск. Законність користування ФГ землею, на яку ще 1996-го були виготовлені державні акти, неодноразово оскаржувалася та не визнавалася. В числі перших це право оспорив новомосковський міжрайонний прокурор Ігор Степанов. Він раптом вирішив, що статистичний витяг за формою 6–зем, виданий начальником відділу Держкомзему у Новомосковському районі В. Красновим у січні 2011 р. ФГ про наявність у його користуванні двох земельних ділянок площею 52, 99 га, є незаконним. Тож Новомосковською прокуратурою на вказаний витяг внесений протест, задоволений начальником відділу Держкомзему у Новомосковському районі.

Відтак восени 2011 р. прокурор І. Степанов звернувся ще й до Дніпропетровського окружного адмінсуду з позовом, у якому просив... позбавити статусу платника податків ФГ «Самара»! Тобто прокуратурі, яка скрізь клянеться – горою стоїмо за інтереси держави! – насправді ці інтереси байдужісінькі. Бо як житиме держава без податків фермерських господарств, коли б таку заяву задовольнив суд? Відтоді тека з хронологією впертої боротьби в судах «Самари» лише росте, як і перелік її нелегких перемог. А крайньою є постанова Верховного Суду 10 вересня 2020 року, що базується на відомому висновку Великої Палати Верховного суду 23 червня 2020 року:

- Набуті Михайлом Саєнком спірні земельні ділянки для ведення селянського (фермерського) господарства зберігаються за ФГ «Самара» до часу припинення діяльності фермерського господарства у встановленому порядку, оскільки ФГ «Самара» набуло як правомочності володіння і користування, так і юридичні обов`язки щодо використання спірних земельних ділянок.

І хоча згідно з частинами 5 та 6 ст. 13 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, влада Новомосковщини, як видно, живе у власному «правовому полі». Бо вже за 4 дні, 14 вересня, Олексій Саєнко отримав від відділу Держгеокадастру Новомосковського району... вимогу «припинити незаконне користування земельними ділянками та повернути їх державі»! Далі включили «форсаж»: в порушення вимог ч. 4 с. 122 Земельного кодексу Новомосковська РДА 4 листопада виводить з державної власності землі ФГ «Самара», а Вільненська сільська рада 10 листопада приймає їх у комунальну.

А за день до припинення існування і входження в Губиниську ОТГ, 1 грудня 2020 року, Вільненська с/рада незаконно передала землю «Самари» у спільну приватну власність Володимиру, Михайлу та Тетяні Білим, Вікторії та Юрію Самарцям, Ларисі Сітковській, Василю та Поліні Руденкам та Наталії Галеті.

І одразу ж стало відомо, що троє перших власників землі є членами утвореного напередодні ФГ «Вільне Агро», а інші - членами створеного того ж 1 грудня 2020 р. (!) ФГ «Фірма Агромир».Тобто в день ухвалення рішення Вільненською с/радою про передачу землі новим фермерам, одне господарство існувало добу, а інше – хвилини...

«Суди безпідставно затягують розгляд справи»

Свого часу Цицерон зауважив: «Суддя – це закон, що говорить, а закон – це німий суддя». Та поки наше суспільство говорить переважно про «доброчесність» більшості українських суддів, а ще про «оперативність» їхньої роботи. Виникла навіть приказка: хочеш довго жити – подай позов до суду! Представник ФГ «Самара» адвокат Сергій Донець повністю з цим згідний:

- Розгляд цивільної справи за позовом «Самари» про визнання недійсним та скасування рішення Вільненської сільської ради «Про передачу у спільну сумісну власність земельних ділянок» 9 громадянам 1 грудня 2020 р., визнання за «Самарою» права постійного користування земельними ділянками безпідставно затягується. Перше судове засідання зі слухання справи по суті суддя Оксана Оладенко призначила аж на 1 вересня! Аби не допустити порушення прав ФГ «Самара» щодо аймовірного виділення із спільної власності та відчуження їхніх земель, передачі в оренду, подана заява про забезпечення позову шляхом накладення арешту на ці ділянки. Та Новомосковський суд 16 квітня відхилив її, як і Дніпровський апеляційний 20 липня. Подана касація до Верховного суду. Усілякі затримки чиняться і в розслідуванні кримінальної справи щодо незаконних дій посадовців Новомосковської РДА та Вільненської с/ради, її колишнього голови Дмитра Кравченка. Справу навіть «загубили» в дорозі між облпрокуратурою та Новомосковською прокуратурою. І лише втручання народного депутата Дениса Маслова допомогло її знайти. Та правда на нашому боці, ніяке «гальмування» не допоможе, перемога буде за «Самарою».

Доволі сумнівними є підстави, якими у своїй ухвалі 16 квітня суддя О. Оладенко відкидає варіант відчуження земель ФГ:

- «Самарою» у заяві про забезпечення позову не зазначено, якими доказами підтверджується намір відповідачів вчинити такі дії стосовно спірних земельних ділянок, а самі лише побоювання позивача не можуть бути підставою для вжиття заходів забезпечення позову.

Так заява ж і подана, щоб ці наміри не здійснилися! Але ніяких загроз «Самарі» «не побачили» і в Дніпровському апеляційному суді, де 20 липня розглядалася апеляційна скарга. Відомі трьома скаргами на свої дії лише за минулий рік до Вищої ради правосуддя судді Е. Демченко, Т. Куценко і М. Макаров залишили ухвалу Новомосковського суду без змін. Під час цього засідання вони «під соусом» карантинних обмежень не пустили до зали засідань кореспондента «Фермера Придніпров'я».

І цим порушили аж два закони – ст. 11. «Гласність і відкритість судового процесу» ЗУ «Про судоустрій та статус суддів» та ст. 26 «Права та обов'язки журналіста редакції» ЗУ «Про друковані засоби масової інформації». Оце таке правосуддя за зачиненими дверима в Дніпровському апеляційному, який один із колишніх суддів назвав «це не суд, а казна що...».

Шість років відмов у праві паювання

Родині Олексія Саєнка вже друге десятиліття доводиться відстоювати право продовжувати батьківську справу. Досі вона не може скористатися і гарантованим ЗУ «Про фермерське господарство» правом на розпаювання землі.

- Ще з 2015 року ми чимало разів зверталися щодо паювання між шістьма на ту пору членами господарства, та скрізь відмовляють, - розповів голова «Самари» Олексій Саєнко. – В Держгеокадастрі знаходять різні зачіпки, перешкоди. А наші суди бачите як судять, надія лише на Київ. Велика вдячність усім фермерам нашого краю і України, голові обласної Асоціації Анатолію Гайворонському, всі нас підтримують у боротьбі проти рейдерів. Впевнені, що правда таки переможе.

А про спроби рейдерів заволодіти землею «Самари», на яку досі не накладений арешт, і чорне видати за біле, читайте в окремій статті. Додамо, що вимоги українців на справедливе судочинство 28 липня підтримали і посли країн «Групи семи в Україні». На зустрічі із головою Верховного суду Валентиною Данішевською вони закликали до швидкого оновлення Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії суддів.

На фото: фермерський протест у Новомосковську 30 березня 2021 р.

ФЕРМЕР ПРИДНІПРОВ'Я

Неписані історії

МИКОЛИ НЕЧИПОРЕНКА

ГЛИБОКА БОРОЗНА ВЕЛИКОГО ВЧЕНОГО

75 років тому в серпні, в пору викінчення літа, в аграрну науку України прийшов працювати згодом доктор наук ,професор, академік УААН, заслужений агроном України Валентин Сергійович Циков

«Політична» кар'єра вченого

Те, що став головним кукурудзоводом великого тоді Радянського Союзу, Валентин Циков збагнув, коли його запросив на прийом Голова Ради Міністрів СРСР Олексій Косигін.

- Ти знаєш, скільки ми імпортуємо кукурудзи в рік? – запитав Олексій Миколайович. – Десять мільйонів тонн! Можу відпустити не більше п'яти років, щоб обходитися тільки своєю і не годувати натомість худобу пшеницею.

Отож це зовсім інша була розмова, ніж та, яку Цикову, на той час ще не директору Всесоюзного інституту кукурудзи, а лиш молодому директору однієї з його дослідних станцій, довелося мати з Хрущовим. Микита Сергійович гнівався, що аби уже сьогодні і негайно наздоганяти Америку, доводиться ще закуповувати і закуповувати гібридне насіння в тієї ж Америки. Хоч гнівався Хрущов, як і тоді, так і згодом не сумнівався Циков, не безпідставно. Довго в колишньому Радянському Союзі не віддавали належне кукурудзі. Вважали її другорядною культурою. Спершу, мовляв, хліб насущний, а все інше – як виходитиме. Коли ж схаменулися, марно надіялися відразу засіяти пристойною качанистою сотні, тисячі і мільйони гектарів. Майже з нуля дива не вткнеш, а Микита Сергійович якраз його і волів. І не хотів розуміти тих, хто закликав не спішити та зачекати, доки створимо можливості.

Не правда, до речі, наче свого часу Хрущов потурив з Києва і повернув у Дніпропетровськ Володимира Щербицького лише за те, що останній також упирався і стримував надмірні посіви кукурудзи, як це згодом часто писали. Ціну «королеві полів» Щербицький, навпаки, прекрасно знав. Якось приїхав на Ерастівську дослідну станцію, а Циков дав команду наварити для гостя молодих початків аж трьох різних сортів харчової кукурудзи. Володимир Васильович охоче і зі смаком обгриз один, потім другий, взявся за третій.

- Стривайте, - захвилювалися особи, котрі його, як тоді казали, супроводжували. – На нас же ще чекає обід з улюбленими Вами борщем і пампушками!

- Ні, - заперечив Щербицький. – Я свої калорії уже спожив. Досить. Далі будемо працювати, хлопці, без обіду!

А тоді, у 1963 році, Володимир Васильович насправді трохи іншим роздратував Хрущова. Несподівано рішуче не погодився з ним, наче Україна з одного боку все ще мало здає хліба в державні засіки, а з іншого досі має значні нерозорані площі. Це Валентину Цикову відомо достеменно. Бо всю минулу "кукурудзяну" чи замішану на кукурудзі історію знає не за чутками, а, як то кажуть, з середини. Вона відбувалася за його участю буквально ще з далекого 1957 року. Вже сталося так, посміхався потім Валентин Сергійович, що усе своє життя займався "політичною" сільгоспкультурою - то куди мені було діватися? Мусив терпіти й миритися з тим, що доля кукурудзи в нашій колишній державі вирішувалася не скільки у лабораторіях і дослідних та селекційно-насінницьких ділянках, стільки на Політбюро в Москві і Києві. Жодна інша культура не удостоїлася такої кількості постанов та рішень колишньої комуністичної партії і уряду, як кукурудза. Як жартували між собою аграрники, хліб то всьому голова, але така, для якої кукурудза – шия.

Пов'язав же своє ремесло і свою долю Циков з такою ось "халепою" геть випадково. Не думаючи і не гадаючи. Хіба, може, далися взнаки незабутні і не завжди до кінця розгадані дитячі враження, яким він довго ніякого значення не надавав. Вони як те зерня, що западає глибоко і проростає потім несподівано. Тільки й того, що народився та виріс Валентин Сергійович на околиці Юзівки – міста Сталіно, як ще називався його Донецьк. Але батько був шахтарем, мати працювала на залізниці касиром. І часто брала сина з собою на роботу, щоби, не доведи, Господи, не заблудилося хлоп'я в степу. Жили Цикови на тій околиці міста, де починалися поля Донецької сільськогосподарської дослідної станції, і малий Валентин над усе любив "бігати туди гулять".

Однак по закінченню школи швидше всього Валентин пішов би вчитися на гірничого інженера. Адже збирався і готувався, ніякої іншої думки і в голові не тримав. Навіть вважав за обов'язок в честь пам'яті померлого на той момент батька-шахтаря. Дід, який також увесь вік добував вугілля, не заперечував. Та все перемінилося, коли почалася війна. І коли вона для Цикова скінчилася. До Берліну він не дійшов – був тяжко поранений в ногу. Отож і не придатний до стройової. А вдома з"ясувалося: це значить, що про шахту повинен теж кинути і мріяти – ніхто його з таким пораненням у неї не пустить. Довго з цього приводу переживав Валентин, довго й думав, а чим же тепер йому займатися? Та незабаром несподівано прийняв рішення, яке влаштувало і його, і дідуся, і матусю. «Не вийшло, - сказав матері, - щоб батьковими слідами, піду твоїми: поїду у Дніпропетровськ, в інститут інженерів залізничного транспорту.»

Сказано - зроблено. А вже у Дніпропетровську і сталася з ним ще одна пригода. Сталося таке неймовірне, що його й придумати не можна було. Ще в поїзді якби попередили, що таке станеться, не повірив би. Потяг прибув вранці, коли "лізти" у трамвай – без сумки і штанів залишитися. І Валентин подався пішки шукати "свій" інститут. Забрів на тиху, навдивовиж затишну вулицю. Зирк – гарне приміщення, і біля нього натовп хлопців та дівчат. Котрі одразу – і оговтатися не встиг – оточили солдата в гімнастерці і кирзових чоботях. «Що вам треба?»—розгубився бувалий в фронтових бувальщях Циков.

-А ми загадали: з'явиться солдат-фронтовик – пропускаємо без черги, і тоді усім нам повезе...

Чи всім, хто в це щиро вірив, повезло, зараз уже й Циков не пригадує, але що аграрній науці поталанило – так це, на нашу думку, факт. Валентин, якого штовхали у спину, угледів, звичайно, що натрапив на сільськогосподарський інститут. Упирався, пробував пояснити, куди насправді він збирався поступати, але хлопці та дівчата його не слухали – пхали поперед себе і весело сміялися. Двері якраз відчинилися і Цикова першого дійсно й запросили до приймальної комісії. "Солдат вирішив стати агрономом, вгадав? - Підвівся назустріч літній і сивий чоловік. – Милості просимо, давайте ваші документи...".

Потім в гуртожитку, куди дістав "поселення", Валентин ніч не спав, все перевертався у ліжку: "Що ж я наробив?" Та вирішив не задкувати: неприємно якось, і що про нього подумають? Та й тому, може, так вирішив, що не десь, а саме в кабінеті приймальної комісії йому раптом запало у вічі гарне та скромне дівча з великими очима. Хто б міг подумати, що й на цей рахунок правильно вчинив: дівча стане незабаром його єдиною і вірною дружиною, котра до кінця була з ним поруч. А тоді, коли перевертався у ліжку, згадалися хлопцеві і поля на околиці рідного Донецька. Оті, що слалися за кілька сот метрів від його домівки. Там люди загадкової професії – селекціонери – виводили, як пояснювали дітям і в школі, нові сорти пшениці та ячменю. А через багато-багато років, коли Циков уже підсумки життя свого всього підводити міг, він був академіком двох аграрних Академій, Української та Російської, доктором сільськогосподарських наук, професором, заслуженим агрономом. Понад піввіку в науці – директор дослідної станції, завідуючий відділом, заступник і директор Всесоюзного інституту кукурудзи. Були часи, коли більше жив у Молдавії та на Причорномор"ї, у Ставрополі, на Кавказі і Поволжжі, ніж вдома – там всюди працювали дослідні полігони інституту. Чого тільки не було – було-було, що й конем, як то кажуть, не наздоженеш.

Кукурудза – теж підмет існування

Хоч що сам Циков зайнявся наукою, і кукурудзою в першу чергу, то це тільки дякуючи власному характеру. Побрався ж він зі своєю коханою ще в студентські роки, і направлення дістав у знаменитий Шполянський радгосп тоді Київської області. Молодим спеціалістам виділили майже райський "куточок" і допомогли обзавестися домашньою живністю: гуси та качки, індики і кури. Плюс 25 соток городу, щоб усе своє, картоплю та інше мати. Чого ще треба? Живи – не хочу. А Валентин Сергійович через три роки все облишив і вернувся у Дніпропетровськ. В Червоноповстанській балці найняв халупку на курячих ніжках, котра взимку промерзала до перестінків – і в аспірантуру. Причому, без відриву, як тоді прийнято було говорити, від виробництва – влаштувався на «наймолодшу», себто найнижчу, яку запропонували, посаду.

Ясно, що не давали йому спокою тоді модні "фантазії" одержимих вирощувати три колоски там, де покищо вироставав один, а також збирати на рік два урожаї. Якщо ж один, то хліба не менше, ніж по сто центнерів з гектара. Одначе особисто Валентин Сергійович думав про кукурудзу. Про те, що її посіви дійсно треба розширювати. Якщо на Дніпропетровщині ще на початку 50-х років Борис Соколов, невдовзі академік ВАСГНІЛ, Герой праці і лауреат Ленінської премії, вивів перші вітчизняні гібриди кукурудзи, а двома-трьома роками раніше у Жаб'ячій балці на схилах Дніпра Марко Озерний домігся рекордного урожаю качанистої, то області й карти в руки. Залишається тільки створювати дійсно високопродуктивні сорти та вчитися вирощувати їх майже за гарантованими технологіями.

Циков навіть не ставив собі в заслугу, що це він перебрав на себе мету "проштовхувати" кукурудзу на українські поля. Каже, що ситуація підказала. Треба було залишатися сліпцем, аби не бачити і не розуміти, як кукурудза уже починала завойовувати світ. А Дніпропетровщині підхоплювати "естафету", мовляв, і Бог велів. Ця культура одна з найдревніших, її батьківщина – Америка. У Європу потрапила теж давно – спершу в Іспанію та Італію, потім у Францію. Нарешті дісталася Причорноморських степів, почала підніматися Дніпром вверх. Однак приживалася тут вельми повільно, мов була непрошена гостя. Уже й Індія та Китай на значних площах вирощували качанисту, а в наших краях зберігалося прохолодне до неї ставлення. І вередлива, і ніжна, і не завжди урожайна. Їй і спека не бажана, і надмірними дощами теж не вгодиш. І навіщо вона нам, коли ми – житниця Європи!?

Достеменно відомо, що першим у 1921 році ще Ленін написав: "Переваги кукурудзи за цілим рядом показників, очевидно, доведені, а раз так, зусилля необхідно докладати більш швидші і більш енергійніші". Зараз по-різному можна посилатися на Леніна, але справа, зрештою, не в ньому, а тільки в його думці, далекій, до речі, від інтересів диктатури пролетаріату, зате близькій до інтересів наших шлунків. Уже за часів того ж Хрущова як кукурудзу не називали – і королевою, і царицею полів, - а скептиків одначе вистачало, як того і перегною на кожен гектар. Не лише в нас, а і в усьому світі, якщо хочете знати, качаниста років двісті перебувала в "цікавому" і надзвичайно дивному становищі визнаної і водночас нехтуваної. Як існує різниковане землеробство, так є і окремі різниковані сільгопкультури. Кукурудза одна чи не перша з них. Як продовольчу, її справді довго на повен серйоз майже всюди не сприймали. Але що в нас епоха Хрущова породила вченого агронома-кукурудзовода, палкого прихильника і не менш палкого поборника "гнанної" культури Валентина Цикова, це не випадково. Бо саме в середині минулого століття у світових масштабах сталася подія, про яку й досі мало хто згадує. А в середині минулого століття вперше за всю історію світове виробництво зерна кукурудзи перевищило виробництво зерна пшениці та рису і вийшло на перше місце. За урожайністю качанистa також з 50-х років попереднього віку не залишила ніяких шансів на пальму першості жодній іншій з тих зернопродовольчих культур, які вирощує нині людство. Відтоді і до цих пір вона перша на планеті – хліб № 1, якщо дивитися на її споживання ширше, ніж багато хто дивиться зараз. Треба дивитися не лише у вигляді споживання звичного хліба на столі, а і у вигляді споживання м'яса, молока, яєць та багатьох інших продуктів харчування. В тому числі і тих, що виробляються з кукурудзи.

Що й зрозуміло, коли знати таке: не відповідає дійсності давно відома у нас істина, наче за вмістом поживних речовин не мають собі рівних ячмінь та овес. Сто кілограмів кукурудзи заміняють насправді 120 кілограмів ячменю і 130 вівса. Кукурудза й найбільш енергетичний корм для худоби та птиці. А якщо ми й понині охоче годуємо свою живність пшеницею, то це значить єдине – що практично марнуємо і переводимо хліб, необхідний для харчування людей. Не випадково у світі пшеницю не ділять на класи і види. Пшениця повинна бути пшеницею, з якої можна виготовляти передусім хліб печений. Натомість світ давно свійських тварин годує винятково кукурудзою. Тим паче, що не цілою, не незайманим зерном, бо це теж чимале марнотратство, а переробленою на нічим незамінимі комбікорми.

Бо кукурудза на вагу золота. Бо кукурудза – це ще й сировина для суто харчової та переробної, а також медичної, мікробіологічної, хімічної та інших галузей промисловості. Борошно, крупи, цукор, олія і крохмал, глюкоза і глютин, консерви і пластівці, напої і сиропи, джеми і желе, каротин і патока – все це кукурудза. Лінолеум, целюлоза, фарби, клей, смоли та фурфурол – теж вона. У світі на даний момент з качанистої виготовляють понад п'ятсот видів різної продукції, більше половини яких – харчові, а загалом використовують при виготовлені ще не майже трьох тисяч інших продуктів, виробів та речовин. Середньостатичний американець з"їдає, приміром, зараз більше кукурудзи, ніж пшеничного зерна, а середньостатичний китаєць уже не менше, ніж рису. І там, де перевага в споживанні продуктів харчування рослинного походження зростає, там кукурудза домінує й на полях. Тим паче, що вона взяла верх, нагадаємо, і при виробництві продуктів харчування тваринного походження.

І тільки Цикову було відомо, чого це коштувало вітчизняній аграрній науці та практиці, аби ми не відставали від світових тенденцій. Маючи для цього всі потенційні можливості та підстави – як природні та кліматичні, так і суто організаційні. Залишалося тільки зробити кукурудзу та кукурудзівництво не "ризикованими" – от і все, що вимагалося від науки. Але що це значило? Працюючи ще директором дослідної станції, а потім очоливши інститут, Валентин Сергійович багато вирішальних років і очолював великомасштабні у нас дослідження з селекції різностиглих у часі гібридів, насінництва і гнучких та ефективних технологій вирощування кукурудзи. За кількістю створених і районованих гібридів качанистої Дніпропетровському інституту вистачило двадцяти років, щоб стати провідним у Європі. Його гібриди висівалися тоді за сезон на чотирьох мільйонах гектарів. Старші віком пам"ятають, напевне, як на Дніпропетровщині будувалися так званні гібридно-калібрувальні заводи – потужності з підготовки першокласного насіння. То 30 відсотків площ у колишньому Союзі ще й засівалися насінням, підготовленим виробничими потужностями інституту. І якщо незабаром та недавно, після кількох років "вакханалії" нарешті схаменулися, що на чуже насіння розраховувати марно та надто дорого, і у реєстр рекомендованих для висіву в Україні внесли 60 гібридів дніпропетровської селекції, то це щось та значило. Багато значило!

Не можуть не пам'ятати літні віком селяни і про ті етапи в способах та методах вирощування качанистої, які повсюдно опановувалися у нас на полях під наглядом вчених інституту, а слідом і узагальнювалися у вигляді передового досвіду. Аби якомога швидше і ретельніше запроваджувати надбання науковців на значних площах, Валентин Циков створив перше в Союзі науково-виробниче об'єднання "Дніпро" – так воно називалося, пригадуєте? Спершу була механізована технологія. "Без затрат ручної праці", як її величали. А особливо ж далі набула масового поширення інтенсивна технологія. Яка згодом доточила собі слова "гарантованих високих урожаїв". Це вже було нове недавно, на пам"яті багатьох з нас. Пригадується випадок: у дослідному господарстві інституту зібралися механізатори-кукурудзоводи мало не з усієї України. Їм показують поля, що мов лялечки – стебла вище голови, а в міжряддях – жодної бур"янини. Чисті, як намальовані.

- Та отак і на своєму домашньому городі ніяка хазяйка не виполює, -- зауважують механізатори. – Признаватися, скільки наганяли людей, щоб висапати?

І не ймуть віри, що на дослідних полях "людська нога не ступала".

- То сідайте і слухайте, - звертався до них Валентин Циков, - що ми будемо зараз вам розповідати. Уважно слухайте і на вуса мотайте...

І слухали тоді Цикова бувалі трактористи з розкритими, даруйте, ротами. Валентин Сергійович був керівником групи авторів тих рекомендацій з передпосівного обробітку ґрунтів, системи застосування органічних та мінеральних добрив, регламентації використання гербіцидів і агротехніки догляду за посівами, котрі на багато літ стали головним підручником для всіх кукурудзівників нинішньої України. А ще за замовленнями, завданнями, екскізами і порадами інституту на чолі з Циковим конструювалися та випускалися цілі набори новітніх технічних засобів обробітку, сівби і збирання качанистої – усілякі широкозахватні борони, диски, культиватори і сівалки...

Суто інтуїція, чуття вченого дійсно притаманні були Валентину Цикову. Це він першим, коли практично ніхто про подібне ще не говорив і не заїкався, започаткував випробувальні дослідження нових енерго і ресурсозберігаючих та грунтозахисних технологій вирощування просапної кукурудзи. Настають часи, попереджав він, не просто сипати в землю туки та обробляти її чимдуж, щоб отримувати урожаї, а щоб і саму землю зберігати в завжди продуктивному стані. Ніхто ніде, в тому числі і на Полтавщині, не смів ще залишати поля незораними, а в дослідному господарстві Цикова "приховано" і в науково-експериментальних цілях обмежувалися уже і поверхневим обробітком, і навіть "нульовим", вдаючись навіть до "прямого висіву" по стерні. Нинішні реалії засвідчують, наскільки виявився Валентин Сергійович далекозорим зі своїм "деференційним" обробітком українських чорноземів та настільки цей напрямок в науці і практиці аграрного сектору актуальний і єдино ймовірний та перспективний у майбутньому. Його розвинути і довершити, правда, належить уже іншим – учням і послідовникам Цикова.

Плацдарм для прийдешніх

Була в житті невтомного вченого-академіка Валентина Цикова п'ятирічка, якою він пишався як досягненням, що важило більше усіх звань, лауреатських лаврів та нагород, орденів і медалей, щедрих матеріальних статків, котрі не обминали його добрячих тридцять з гаком літ разом чи в перемішку з переживаннями, сумнівами, ваганнями і пошуками, радостями і печалями, розчаруваннями та стражданнями і просто творчими успіхами. Ось ця п'ятирічка: у 1981-му на Дніпропетровщині кукурудзи з гектара зібрали в зерні по 19 центнерів на круг, у 82-83-х по 32, у 84-му по 35-ть, а у 85-му – по 38 центнерів. Відповідно валовий збір качанистої тут у 81-му становив 276 тисяч тонн, у 82-83-х – 550-670, 84-му 950 тисяч, а у 85-му вперше за всю історію сягнув одного мільйона тонн. В наступному ж, 1986 році, вся Україна виростила майже 9 мільйонів тонн кукурудзи – більше, ніж будь-коли раніше і, на жаль, ніж будь-коли пізніше. Висота покищо залишається нескореною.

А Валентин Сергійович не сумнівався, що вирощувати в наших умовах 80 центнерів зерна кукурудзи на гектарі – мінімальний поріг, який цілком реальний. Досить же бодай трішки постаратися, щоб "без проблем" одержувати і по 100 – 120 центнерів. Свого часу у створеному Циковим Всеукраїнському клубі послідовників Марка Озерного такі урожаї збирали передовики та новатори, як їх тоді називали. Імена багатьох досі пам"ятають у селах всіх регіонів України. Але чому забули, що практика членів того давнього клубу науковцям на чолі з Циковим дала підстави обґрунтувати можливості вирощувати програмовані урожаї за будь-якої погоди? Чого й досягли уже у багатьох кукурудзосіючих країнах світу.

В США зараз під качанисту відводять майже 30 мільйонів гектар земель і стало збирають щороку 250 мільйонів тонн її зерна. В експорті для Америки вона на першому місці – 48 мільйонів тонн. Але й не більше. Бо внутрішнє споживання – це не лише концентровані корми для худоби та птиці. Це і сиропи та напої, в тому числі алкогольні, кондитерські вироби та солодощі, сухі сніданки та інші вишукані продукти харчування, лікарсько-фармацептичні препарати, нарешті й хлібобулочні вироби та усілякі порошковидні концентрати – кінчаючи аж, до речі, суто технічними мастилами і речовинами.

У Європі ж Франція нині попереду всіх по виробництву кукурудзи. Не відстають від неї Італія, Німеччина та Іспанія. Наростили площі в Угорщині, Румунії, Болгарії та країнах колишньої Югославії. В Азії передусім Китай, який вже збирає на рік 130 мільйонів тонн кукурудзяного зерна, а потім Індія та Індонезія і навіть Японія. В Африці Південноафриканська республіка, Нігерія та Єгипет задають тон. Якби віки в історії називали не бронзовим, залізним чи космічним, а якось інакше, то XX1, який оце настав, цілком можна було б називати кукурудзяним. Найбільша площа на планеті зараз засівається саме качанистою – понад 145 мільйонів гектарів. Середня світова урожайність – 43 – 45 центнерів з гектара у зерні. А виробляє і споживає нинішня земна цивілізація на рік більше 600-т мільйонів тонн кукурудзи. Після США найбільшими виробниками "королеви" та "цариці" полів залишаються, звичайно, Мексика, Аргентина, Бразилія та Канада.

Так от, практично у всіх перелічених країнах – на всіх, принаймні, континентах – побував за своє щільне і кипуче життя Валентин Циков. Не на пляжах, звісно, і не в музеях чи екзотичних місцях – на їх кукурудзяних полях. І однозначно свідчив, що з виведення гібридів, насінництва та технологій вирощування качанистої ми від жодної з них не відставали ні на півкроку. Що ми на цей рахунок, навпаки, в числі кращих. Ті великі надбання, які за багато літ були нагромаджені в лабораторіях і на дослідних ділянках та сортонасіннєвих полігонах, у господарствах та в колишньому Всесоюзному інституті кукурудзи, а трохи пізніше Інституті зернового господарства, таки належать до найпрогресивніших, якими тільки оволоділи зараз аграрії світу. Не скористатися ними теперішнім і прийдешнім поколінням – великий гріх і велика провина. Велика й фатальна помилка буде. В цьому весь сенс.

В тому числі і сенс життя та науково-дослідницької сподвижницької діяльності вченого агронома і академіка та професора Валентина Сергійовича Цикова. Досягши майже 90-літнього віку, він довго, до останнього, залишався на капітанському мостику галузі в якості головного наукового консультанта. Можна сказати, що був дороговказом для прийдешніх поколінь українських кукурудзоводів.

Микола НЕЧИПОРЕНКО.

Позбавлю спадщини – варто знати в яких випадках це неможливо

На жаль, коли справа доходить до спадщини навіть найближчі родичі, можуть стати найзапеклішими ворогами. Оскільки кожен хоче забрати свою частинку і трохи ще тієї, що йому не належить.
Суперечки за спадок не лише важка категорія судових тяжб, але і часто дуже тривала і затратна.
У цій статті ви дізнаєтеся наступне: позбавлення права спадкування: як уникнути можливих ризиків? Кому належить обов'язкова частка і які існують способи усунення від спадщини.
Що таке обов'язкова частка в спадщині і кому вона належить?
Відповідь на це запитання можна знайти в статті 1241 Цивільного кодексу України (далі-Закон).
Обов'язкова частка - це обов'язкова частина спадщини, яка переходить особам, які мають на це право, не залежно від змісту заповіту, а також бажання самого спадкодавця.
Як розрахувати обов'язкову частку?
Це частина, яка належала б вам при спадкуванні за законом, поділена на два.
Право на обов'язкову частку у спадщині належить:
дітям спадкодавця віком до 14 років;
дітям спадкодавця віком від 14 до 18 років;
повнолітнім непрацездатним дітям спадкодавця;
непрацездатній вдові (вдівцю);
непрацездатним батькам;
дітям, які були зачаті за життя спадкодавця і народилися після відкриття спадщини.
Слід знати, що можливе позбавлення обов'язкової частки в спадщині.
В яких випадках, розберемо нижче.
Отже, згідно зі ст. 1224 Закону не мають права на спадкування особи, які:
навмисне вбили або вчинили замах на життя спадкодавця або можливих спадкоємців;
перешкоджали спадкодавцеві скласти, внести зміни, скасувати заповіт, чим сприяли виникненню права на спадкування у них самих, у інших осіб або збільшення частки у спадщині;
батьки після дитини, які позбавлені батьківських прав;
ухилялися від виконання обов'язку щодо утримання спадкодавця (за рішенням суду);
в разі визнання шлюбу недійсним;
ухилялися від надання допомоги спадкодавцеві, який був в безпорадному стані (за рішенням суду).
Слід зазначити, що положення цієї статті поширюються на всіх спадкоємців, на позбавлення спадщини за заповітом, а також на тих, хто має право на обов'язкову частку у спадщині.
Також, скасування права успадкування може бути через банальну помилку спадкоємця - у випадку пропущення терміну прийняття спадщини. Згідно ст. 1270 Закону у спадкоємця з дня смерті спадкодавця є 6 місяців для звернення до нотаріуса (особисто) для прийняття спадщини. Дуже багато припускаються помилки і звертаються до нотаріуса через 6 місяців.
Способи позбавлення спадщини
Відсторонити від спадщини людину, у якої виникло право спадкування за законом чи за заповітом, можна шляхом звернення до суду, але для цього необхідні докази, що підтверджують факти, вказані в ст.1224 Закону.
Якщо було складено заповіт, то можна піти шляхом визнання заповіту недійсним, для цього необхідні обставини, вказані в ст. 1257 Закону, до них належать:
якщо заповіт було складений особою, яка не мала на це права;
заповіт, складений з порушенням вимог щодо його форми та посвідчення;
заповіт, складений не з волі заповідача;
якщо заповідач у момент укладення заповіту не розумів значення своїх дій та / або не міг керувати ними.
Але, наприклад, якщо спадкодавець позбавив спадщини одного з дітей шляхом складання заповіту на іншу людину, переживати не варто,оскільки згідно статті 1241 Закону, дітям належить обов'язкова частка у спадщині.
Також, в Постанові Верховного суду від 30.06.2020 року зазначено, що для того, щоб позбавити спадщини в разі, якщо спадкоємець не допомагав спадкодавцеві, який був в безпорадному стані, має значення сукупність наступних обставин: ухилення особи від надання спадкодавцеві допомоги при можливості її надання; перебування спадкодавця в безпорадному стані; - потреба спадкодавця в допомозі саме цієї особи. А ухилення від надання допомоги спадкодавцеві полягає в умисних діях або бездіяльності особи, спрямованих на ухилення від обов'язку забезпечити підтримку та допомогу спадкодавцеві, тобто ухилення, пов'язане з поведінкою особи, яка усвідомлювала свій обов'язок, мала можливість його виконувати, але не вчиняла необхідних дій. Таким чином, ухилення характеризується умисною формою вини.
Позбавлення права спадкування: як уникнути можливих ризиків?
Часто звертаються клієнти, яких залякали їхні ж родичі без істотних на те причин, і готові вже самостійно писати відмову від спадщини.
Якщо ж ви не належите до категорії осіб, зазначених у статті 1224 Закону - переживати не варто. Але це не позбавляє права осіб, які претендують на спадщину звернутися в суд і намагатися усунути вас від права спадкування.З боку родичів бувають різні маніпуляції, в тому числі і відмова від видачі документів на спадкове майно, без яких нотаріус не зможе видати спадкоємцеві право власності, що власне і гальмує весь процес успадкування. У цьому випадку потрібно звертатися до суду.
ВАЖЛИВО! Якщо ви напишете відмову від спадщини на чиюсь користь, зворотного шляху немає. Тому в разі виникнення конфліктної ситуації, вам краще проконсультуватися з юристом, який проаналізує ситуацію і підкаже шляхи її вирішення.
Якщо у вас залишилися питання по темі спадщини або виникли будь-які інші питання, ви завжди можете звернутися до професіоналів.

Дмитро ДОНЧАК, юрист.

Для зменшення трудової міграції необхідно активізувати політику зайнятості

Для зменшення трудової міграції уряд активізує політику зайнятості. Поставили за мету збільшити зайнятість на 10 відсотків. Про це повідомив Перший віце-прем'єр-міністр – Міністр економіки України Олексій Любченко на Всеукраїнському форумі Україна 30, Трудові ресурси 20 липня 2021 року.
«Ми повинні бути чесними, визначити проблеми та будувати нову економіку на основі соціального діалогу громадянин-бізнес-держава. Також змінюємо підходи роботи служб зайнятості. Будемо створювати сучасну сервісну службу з підбору і підготовки персоналу для роботодавців та професійного навчання для безробітних відповідно до вимог ринку. Для прикладу, на сьогодні маємо понад 75 тис. вільних робочих місць, які необхідно заповнити. Коли говоримо про зайнятість, важливо зазначити, що в Україні є робочі місця, вакансії, через розвиток економіки утворюються нові. Загалом ми поставили собі мету - збільшити зайнятість в Україні на 10 %», - розповів Олексій Любченко.
За словами Олексія Любченка питання зайнятості в Україні має значно більшу проблематику: «Питання значно ширше – це також і про тіньову економіку, для прикладу торік майже 11 млн осіб не отримували зовсім ніякого доходу, а «тіньовий фонд» оплати праці оцінюється у суму майже 500 млрд гривень. Часто стикаємося з проблемою: люди вмовляють роботодавця написати відмову. Ми щодня фіксуємо такі факти спільно з Держпраці, Податковою службою та місцевими владами».
І завдання Уряду у цьому напрямку, комунікація з бізнесом, місцевими владами з метою розвитку економіки та легалізації бізнесу. «Як зазначають колеги, багато людей повертається в Україну та працює. Підтвердженням цього є статистика – за два останні місяці динаміка кількості повідомлень про офіційне працевлаштування зросла більше ніж у два рази. Але ми не повинні на цьому зупинятися та продовжувати соціальний діалог», - зазначив Перший віце-прем'єр-міністр України.
Нагадаємо, що за словами Олексія Любченка, нині перед Урядом України стоїть важливе завдання докорінної зміни парадигми соціально-економічного розвитку. Новітні технології дають можливість мобільності, зміни бізнес-процесів, професійних навичок спрощують роботу малого та середнього бізнесу. Також визначені пріоритети – інвестиції в фундаментальну науку та людський капітал.

Шановні читачі! Редакція не надає юридичні консультації по телефону. Надсилайте свої запитання поштою або на електронну адресу газети.

КОЛИ БАЖАТИ ПРИЄМНОГО АПЕТИТУ РИЗИКОВАНО

Повертаючись до надрукованого

Не встиг «Фермер Придніпров'я»» у номері від 7 липня публікацією «Апетит приходив під час виготовлення харчів» поцікавитися, чи завжди знаємо ми, пересічні громадяни, що та звідки на наших столах» з наїдків, які купляємо у роздрібній торгівельній мережі, як трапилася нагода на це запитання надто невеселу отримати відповідь. Звісна річ, на більш ніж превеликий жаль нині немає гарантії, що завжди споживаємо доброякісні продукти харчування, а головне – виготовлені за усіма продовольчими вимогами підприємствами, котрі мають на це дозволи і сертифікати. Там і тут вистачає зараз сумнівного походження продукції, фальшивої, випущеної без дотримання технологічних та санітарних норм і тому подібного. Так от, виявляється, багато хто знає про такі цілком конкретні неподобства й випадки, не може не знати, одначе, тримаючи виробників фальсифікатів на гачках, разом з ними приховує це від народу.

Посудіть самі: чи може ціла риболовецька артіль днями й ночами на Каховському морі в межах відразу трьох областей, крім Дніпропетровської ще і Запорізької та Херсонської, займатися своїм промислом, і це ні у кого не викликає аніяких підозр? Може!
Але коли вона сповна законним чином зареєстрована, працює в межах необхідних стандартів і сумлінно сплачує усі неминучі платежі та податки. А якщо з нічим подібним і близько немає нічого спільного? Невже така артіль, котра дійсно переважно у темні години доби виходить на катерах в акваторію Каховського водосховища, розставляє там свої сітки і на ранок щоразу виймає з них не менше тонни риби, може бути голкою в скирті сіна? Щоб отак з викликом вести себе, ніби їм море по коліна, однак по суті риболовецький розбій негідникам сходить з рук – це навмисне треба нічого не бачити і нічого не чути тим, хто за службовими обов'язками мусить боротися з подібними зловживаннями.
А тим часом, ще з минулого року один мешканець міста Нікополя якраз браконьєрську риболовецьку «артіль» і створив, таким чином тривалий уже час безкарно діючи всюди, де заманеться, у відомій дніпровській водоймі. І що цікаво – створив свою зграю «морських» розбійників доволі продумано та обережно, застрахувавшись від всяких зайвих виконавців і свідків. Позаяк у компанію відібрав винятково рідних та близьких, довірених родичів тобто, хіба що й кумів також, котрі точно не продадуть і не здадуть. Виникло немов тісне і дружне сімейне підприємство. Хоч працівників знадобилося й чимало. Адже тонна улову щодня – це не просто не мало. Це ще й переробка улову, щоб і жодна рибина, не продана живою, не пропала. Зберігати її теж треба уміючи. Артіль постачала на споживчий ринок «замовникам» і перероблену та у виробничих ніби умовах виготовлену для реалізації продукцію. Ось така «маленька компанія» процвітала у Нікополі у всіх на виду, і чимдалі навіть все більшого набиралася нахабства та не крилася.
Сьогодні департамент Національної поліції в Дніпропетровській області повідомив, що скільки не вилася вірьовочка, кінець їй настав. Інакше, мовляв, і не могло бути. Та тільки довірені джерела у Нікополі не приховують: сталося це з тієї лиш причини, що чимось розгнівив покровителів головний браконьєр підпільної артілі. Була, коротше, «дружба», одначе нещира і явно корислива,

а якщо у ній домінують власницькі інтереси наживи, та рано чи пізно щось та не ділять і глечика неодмінно розбивають. І тепер виявляється, що довелося здійснити цілих 29 санкціонованих обшуків у місцях дислокації артілі та її «флоту», а також зберігання і переробки риби – кінчаючи, ясна річ, місцями проживання великої сімейки рибаків. Вилучено понад 5 тонн рибопродукції і риби, вісім катерів та кілька човнів, 4 ехолота і нарешті 126 браконьєрських сіток. Всього майна конфісковано мало не на 5 мільйонів гривень.
А сидіти за скоєне злодійство винним доведеться, кажуть, по три роки. Якщо, звісно, слідство їхню вину доведе, а суд визнає такою, що заслуговує максимальної кари.
Це з точки зору завданої шкоди рибним запасам Дніпра і Каховського моря зокрема. А у нас виникає запитання, чи достатньо такої міри наслідків з тих міркувань, що споживачі-покупці харчувалися, що б хто не говорив, але в будь-якому випадку продукцією, далекою від безпечної та на усі сто відсотків поживною. Це тоді, коли ще хтось із давніх мудреців говорив, що скажіть, що ви їсте, і я скажу, яке у вас здоров'я.

Микола ЯСЕНЬ.

ПРИ ЦІЙ НАГОДІ

Як при нересті риби існує заборона на її вилов, так передбачаються у першій половині літа також обмеження на вилов і доволі делікатесних раків. І цього року водна поліція та Управління авіації як природоохоронних служб, так і стражів правового порядку здійснили дводенну операцію з відстеження дотримання даної вимоги на Дніпрі в межах нашої області. Було охоплено цим масованим рейдом понад 90 кілометрів головної водної артерії України, головним чином це була акваторія Каховського моря. «Улов» виявився також доволі великим, оскільки затримали близько сотні браконьєрів. Разом у них конфіскували і знищили більше двох тисяч сіток-раколовок - загальною протяжністю понад два кілометри. А ще й окремо півкілометра жилкових сіток.
Затримали й кілька продавців живих та переважно варених раків. Як в тій інтермедії Романа Карцева, коли продавали великі й малі: одні дорожче, а інші дешевше, але менші розмірами. І що «цікаво»: варили раки у казанах та чанах, у яких зазвичай готували каші для свиней. А в одному випадку точно було встановлено, що у казані, котрий в інший час служив для приготування їжі для собак.

М. Я.

Під Дніпром добувачі титану займуть ще 55 га землі: як це вплине на екологію

«Об'єднана гірничо-хімічна компанія», яку готують до приватизації, заявила про відпрацювання Малишевського родовища в Дніпропетровській області, передає Дніпро Регіон. Про це розповіли на сайті міністерства захисту навколишнього середовища. Малишевське родовище циркон-рутил-ільменітових пісків знаходиться на території Кам'янського району області. Загальна протяжність родовища становить 19 км. Станом на січень 2020 року запаси рудних пісків західного і центрального ділянок Малишевського родовища вже відпрацьовані і їх потрібно рекультивувати, а запаси східної ділянки відпрацьовані на 65%. Також, для планової діяльності компанії потрібно ще 55 га в районі міста Верхівцеве.
В процесі видобутку корисних копалин можливі викиди забруднюючих речовин при роботі автотехніки, технологічного і допоміжного обладнання. До того ж, рельєф зміниться на площі 130 га на глибині до 62 м, а стічними водами найближчі водойми забруднювати не будуть. В компанії запевнили, що вплив на навколишнє середовище стосовно шуму та вібрації буде відповідати нормам – йдеться у повідомленні. У громадськості є 20 робочих днів з моменту публікації повідомлення на те, щоб відправити свої зауваження і пропозиції про плани компанії. Їх можна надсилати на адресу міністерства захисту навколишнього середовища і природних ресурсів України: вул. Митрополита Василя Липківського, д. 35, м. Київ, 03035. Або за електронною адресою: OVD@mepr.gov.ua, або повідомити за тел .: +38 (044) 206-31-40, +38 (044) 206-31-50.

Обласна щотижнева газета
«ФЕРМЕР ПРИДНІПРОВ'Я»
Свідоцтво про реєстрацію ДП 2161-899Р від 23.02.2017 р.
ЗАСНОВНИК ТА ВИДАВЕЦЬ
ТОВ «Редакція газети «Фермер Придніпров'я»
Голова редакційної ради
Анатолій ГАЙВОРОНСЬКИЙ
Головний редактор Лариса ШАРА

49000, м. Дніпро, пр-кт Пушкіна 11-А
098-183-00-18, 050-968-64-84
e-mail:farmer.gazeta@gmail.com
https://gazeta-fp.com.ua
www.facebook.com/farmer.dp.ua
Друк - ТОВ «Типографія 24», м. Херсон,
вул. Мостова, 19А, тел. (0552) 46-90-85
Обсяг 2 друк. арк. Друк офсетний.
Зам. №314 Тираж 10385.

Редакція не завжди поділяє точку зору авторів публікацій.
Гонорар сплачується тільки за замовлені матеріали.
Під цим знаком матеріал опубліковано на комерційній основі.
Відповідальність за зміст реклами несуть рекламодавці.
Посилання при передруку на «Фермер Придніпров'я» обов'язкове.
Газета за посиланням використовує повідомлення інформаційних порталів.
Оформлення передплати та доставку газети здійснює Дніпропетровська філія ПАТ «Укрпошта».
Передплатний індекс 60092

Електронна версія газети: www.gazeta-fp.com.ua www.facebook.com/farmer.dp.ua

Гумі: користь плодів та догляд

Диво-ягоди гумі в Україні знайти непросто, хоч для нашого регіону ця рослина цілком підходить для вирощування. Вона невибаглива і до зимових холодів, і легко розмножується.

Кущ гумі виростає до двох метрів у висоту та 1,5 – завширшки. З одного куща можна зібрати до 10 кілограмів плодів. Стиглі ягоди виглядають як кизил або вишня, але за смаком нагадують більше яблуко або хурму чи інжир. Плодоносити кущі гумі починають вже на четвертий рік після посадки. Перші ягоди достигають на початку липня і родять до кінця місяця. Однак з їх збором можна і не поспішати – стиглі ягоди не обсипаються і можуть висіти на кущах аж до середини серпня.

Завдяки незвичному смаку ці ягоди мають доволі великий спектр застосування. Солодкі терпкуваті ягоди гумі краще за все з'їсти свіжими. Ягоди гумі можна заморожувати, висушувати. З них роблять варення, соки, соуси, вина, желе і цукати.

Розмножується кущ гумі відводками, а рости полюбляє на ділянці, захищеній від протягів, де є багато сонця. Водночас рослина досить легко переносить затінення і може плодоносити навіть у повному затінку. Кущі гумі практично не потребують обрізання, не хворіють, не пошкоджуються шкідниками й не потребують затрат на захист. Найкраще висаджувати рано навесні чи пізно восени. Найкращими сортами для нашого регіону є Кунашир, Парамушир, Цунай, Шикотан, Південний.

У народній медицині знаходить застосування листя рослини. Відвар з нього приймають при застудних захворюваннях і кашлі, компреси рекомендують за наявності болю при ревматизмі і подагрі. Відвар коріння застосовують для лікування гнійних запалень та свербежу.

Цілюща ягода гумі готується конкурувати з лохиною

Диво-ягоди гумі в Україні ростуть поки не часто. Ще не всі знають, що для садів України ця рослина невибаглива і до зимових холодів, і до розмноження, підходить як ніхто краще, пише SEEDS.

Кущі гумі практично не потребують обрізання, не хворіють, не пошкоджуються шкідниками й не потребують затрат на захист. Найкраще висаджувати рано навесні чи пізно восени. У цей час грунт добре насичений вологою.

В українських магазинах саджанців кущів гумі чимало. І ціни доволі демократичні – від 20 гривень. Найкращими сортами фахівці назвали Кунашир, Парамушир, Цунай, Шикотан, Південний.

За природних умов гумі зростає у Центральному Китаї. Його здавна використовує китайська традиційна медицина як зміцнюючий і тонізуючий засіб. Вважається, що плоди допомагають при серцево-судинних захворюваннях, вживаються для профілактики склерозу, рекомендуються за наявності проблем із кишківником та шлунком як в'яжучий і протизапальний засіб.

У народній медицині знаходить застосування листя рослини. Відвар з нього приймають при застудних захворюваннях і кашлі, компреси рекомендують за наявності болю при ревматизмі і подагрі. Відвар коріння застосовують для лікування гнійних запалень та свербежу.

Другу батьківщину ягоди гумі знайшли у Японії – там цю рослину вважають плодом молодості і довголіття, оскільки він має активні сполуки, які попереджають розвиток склерозу.

ТОВ «Фермерів та приватних землевласників» на постійній основі закуповує зернові з доставкою або самовивозом.

Пропонуємо добрива від виробника, в наявності та під замовлення.

Поставка на найближчу залізничну станцію отримувача чи самовивіз зі складу.

Можлива доставка у господарство. Приймаємо замовлення на рідкі та складні добрива.

Формування гуртових партій допоможе отримати вигідніші ціни.

Для членів ГО «Асоціації фермерів та приватних землевласників Дніпропетровської області» - спеціальні умови!

Телефонуйте!

095-568-62-11; 067-393-05-58;

067-500-18-85;067-500-19-55.

«УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ФОНД ПІДТРИМКИ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ (Укрдержфонд) ОГОЛОШУЄ КОНКУРС на отримання фінансової підтримки на поворотній основі за бюджетною програмою «Надання кредитів фермерським господарствам».

До участі в конкурсі допускаються всі фермерські господарства, крім тих, які мають заборгованість перед Укрдержфондом та його регіональними відділеннями, яких визнано банкрутами, щодо яких порушено справу про банкрутство та які перебувають у стадії ліквідації, а також у яких виявлено факти незаконного одержання та/або нецільового використання бюджетних коштів.

Переможці конкурсу отримують фінансову підтримку на поворотній основі у розмірі, що не перевищує 500 тис. гривень, із забезпеченням зобов'язання щодо повернення бюджетних коштів на строк до 5 років.

Конкурс проводиться в два етапи: Прийом заявок та документів для участі в конкурсі проводиться регіональними комісіями з визначення переліку фермерських господарств, що претендують на одержання фінансової підтримки Укрдержфонду за такими адресами: Вінницьке відділення (21050, м. Вінниця, вул. Соборна,15а, кім. 511), Волинське відділення (43005, м. Луцьк, пр. Перемоги, 14), Дніпропетровське відділення (49000, м. Дніпро, вул. Старокозацька 52, оф. 459).

Конкурсний відбір та формування реєстру фермерських господарств, що отримали право на одержання фінансової підтримки – проводиться комісією з питань надання фінансової підтримки фермерським господарствам (Укрдержфонд, м. Київ, вул. Б.Грінченка, 1).

Заявки та документи для участі в конкурсі приймаються регіональними комісіями з 31 липня 2021 року по 31 серпня 2021 року. Заявки та документи подаються керівником фермерського господарства (уповноваженою особою) особисто або надсилаються рекомендованим листом на адресу регіонального відділення Укрдержфонду. Заявки, що надійшли після закінчення строку їх подання, не розглядаються.

Перелік документів, які подаються для участі у конкурсі, передбачений п. 8 Постанови Кабінету Міністрів України № 1102 від 25 серпня 2008 р. (зі змінами). З ним можна ознайомитися на офіційному сайті Укрдержфонду (www.udf.gov.ua) або отримати особисто в регіональних відділеннях Укрдержфонду.

Пишіть:
49000, м. Дніпро,
пр-кт Пушкіна 11-А, оф.66

Дзвоніть:
098-183-00-18,
050-850-72-74

Передплатити «Фермер Придніпров'я» можна у будь-якому поштовому відділенні області до 25 числа щомісяця. Передплатний індекс 60092.